

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMO NARYS
STASYS TUMĖNAS
NAUJIENLAIŠKIS-ATASKAITA
NR. 11 (11)

2023-09-28

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

2020–2024 m. Seimo kadencija

Seimo narys nuo 2020-11-13

Iškėlė: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

Išrinktas: Aušros (Nr. 25) apygardoje (Šiauliai)

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys (2020-11-13)

Kultūros komiteto narys (2020-11-19)

Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija, narys (2020-11-24)

Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija, narys

Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, narys
(2021-01-15)

Laikinoji Bendradarbiavimo su skautais grupė, narys

Laikinoji Etno bičiulių grupė, pirmininko pavaduotojas

Laikinoji grupė „Už šeimą“, narys

Laikinoji grupė „Už žmogaus gyvybės ir sveikatos apsaugą nuo pradėjimo iki natūralios mirties“, narys

Laikinoji Kultūros paveldo, Europos kultūros kelių ir šv. Jokūbo kelio grupė, narys

Laikinoji Lietuvos kariuomenės veteranų rėmimo grupė, narys

Laikinoji Mažosios Lietuvos draugų grupė, narys

Laikinoji ryšių su žydų išeiviais iš Lietuvos (litvakais) grupė, narys

Laikinoji Seimo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo grupė, narys

Laikinoji Šiaulių krašto bičiulių grupė, narys

Seimo delegacija Lietuvos Respublikos Seimo, Lenkijos

Respublikos Seimo bei Senato ir Ukrainos Aukščiausiosios

Rados narių asamblėjoje, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Armėnijos Respublika grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Jungtine Didžiosios Britanijos ir

Šiaurės Airijos Karalyste grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Kanada grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šveicarijos Konfederacija grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šventuoju Sostu grupė, narys

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

POLITIKO ŽODIS. PAMĄSTYMAI APIE VASAROS DARBUS IR RUDENS LŪKESČIUS

LR Seimo narį, Šiaulių AUŠROS apygardos atstovą Seime dr. Stasį TUMĖNĄ kalbina dr. Nerijus BRAZAUSKAS.

N. B. Seimas neseniai pradėjo eilinę rudens sesiją. Kokius rudens darbų prioritetus išskirtumėte ir kokias miesto, valstybės problemas reikia skubiai spręsti?

S. T. Vadovaudamiesi LR Konstitucija, rugsėjo 10 d. pradėjome VII (rudens) sesijos darbą. Būsimos sesijos pagrindinius darbus ir kryptis pristatė Seimo pirmininkė V. Čmilytė-Nielsen ir Ministrė Pirmininkė I. Šimonytė. Pasisakė daugelio frakcijų seniūnai. Paminėtos laukiančios ir esančios vidaus ir išorės problemos, perskaitytas Prezidento G. Nausėdos sveikinimas-palinkėjimas Seimo nariams, kuriame jis išsakė pageidavimą, kad Seime būtų priimami įstatymai, kurie atitiktų ne politinio ciklo (artėjantys rinkimai) kriterijų, o būtų skirti žmonių poreikiams spręsti.

Iš viso rudens sesijai svarstyti pateikti ir į darbotvarkę įtraukti net 469 (10 pateikė Prezidentūra, 82 – LRV, kitus – Seimo frakcijos ar atskiri Seimo nariai) įstatymų projektai (deja, trečdalis jų – tik pavadinimai, be turinio ir teksto...). Daug dėmesio rudens sesijoje bus skirta saugumui stiprinti – ir vidiniam, ir išoriniam, ir socialiniam, ir vertybiniam. Nemažai įstatymų projektų pateikė ir mūsų LVŽS frakcija, kuriuos glaustai kolegoms pristatė frakcijos seniūnė Aušrinė Norkienė. Aš ir mano komanda (padėjėjai Nerijus, Monika, Tautvydas) parengėme keletą aktualių įstatymų projektų, kuriems, tikiuosi, pritars kolegos Seime.

N. B. Kokie Jūsų ir komandos lūkesčiai rudens sesijoje?

S. T. Kokie lūkesčiai? Norėtusi, kad ši rudens sesija būtų darbingesnė, konstruktyvi, kad ir pozicija, ir opozicija išgirstų vieni kitus, dirbtų Lietuvos žmonėms kartu. Deja, nerimo yra, nes net pirmajame sesijos posėdyje Ministrė Pirmininkė tarsi įspėjo kolegas opozicijoje, kad svarstomas kitų metų biudžetas nebus „rinkimų piniginė“, ir nelabai galime tikėtis būti išgirsti. Liūdna. Bet, galvodamas apie Šiaulius ir regioną, norėčiau, kad į tai atkreiptų dėmesį ir Šiaulių, ir Šiaulių regiono merai, nes šiais metais, tikėtina, atskirų Seimo narių bandymai skirti biudžete konkrečias lėšas konkrečiam regiono objektui bus tiesiog pozicijos buldozeriu atmesti, jeigu iki biudžeto svarstymo ir galutinio pateikimo merai ir savivaldybių administracijų direktoriai neįrodys Finansų ministerijai ir konkrečioms kitoms ministerijoms lėšų poreikio pagrindimo ir būtinumo.

Juk turime nesaldžių patirtį su bandymais spręsti koncertinės įstaigos „Saulė“ akustikos klausimus, pagaliau su geležinkelio vėžės baigimo darbų finansavimu. Didelis dėmesys, pasikartosiu, rudens sesijoje bus skirtas saugumui stiprinti – ir vidiniam, ir išoriniam, ir socialiniam, ir vertybiniam.

Kaip minėjau, parengėme keletą Lietuvos valstybei ir visuomenei aktualių teisės aktų projektų, kuriais siekiama, kad savivaldybių tarybų nariai ir merai prisiektų Lietuvos Respublikos Konstitucijai,

kad valstybės tarnyboje dirbtų tik Lietuvos Respublikai lojalūs asmenys, kurių ištikimybė, patikimumas ir reputacija nekelia jokių abejonių.

N. B. Kaip vertinate Lietuvos pasirengimą gintis ir reaguoti į hibridinio ir (ar) konvencinio karo grėsmes? Man atrodo, kad valdžia yra pernelyg rami, kad ji lėtai mokosi iš Ukrainos patirčių ir klaidingai kliaujasi NATO sutarties 5 straipsniu, kurio įgyvendinimas praktikoje užtruks.

S. T. Akivaizdu, kad Rusijos pradėtas konvencinis karas nepavyko. Ukrainoje jis žlugo per keturias savaites. Jiems kur kas sėkmingesni buvo nekonvenciniai 2014 metų veiksmai.

Dabar kyla naujo pobūdžio grėsmės, Rusija pakeitė kryptį ir perėjo prie hibridinio karo, kurio metu žudomi civiliai ir su žeme lyginami miestai. Panašūs veiksmai jau vyko Čėčėnijoje ir Sirijoje, o šiuo metu vyksta Ukrainoje. Akivaizdžiai naudojama nereguliari taktika, terorizmas ir nusikalstami veiksmai vienoje mūsų erdvėje. Taip Rusija dar gali išlikti kare ir pademonstruoti „laimėjimus“ savo visuomenei.

Galvoju, kad norint geriau suprasti ateities grėsmes ir mėginant prognozuoti galimus karinius konfliktus Baltijos šalyse, turėtume analizuoti ne tik naujausias karo teorijas. Privalome nuodugniai tirti politines, ekonomines, socialines ir karines sąlygas, kurios gali tapti pagrindu Rusijai surengti karinę intervenciją arba destabilizuoti padėtį Baltijos valstybėse ar, pvz., Lenkijoje.

Akivaizdu, kad Rusija nėra ir artimiausioje ateityje nebus pajėgi pradėti karinio konflikto prieš NATO. Tačiau priversta, įvaryta į kampą ji gali panaudoti netikėtumo veiksnį, tarp jų – ir branduolinio puolimo. Kaip bebūtų, pirmąjį smūgį tektų priimti mums. Svarbiausia užduotis – visomis įmanomomis priemonėmis stabdyti priešininką, bandyti sutrukdyti tolesnį jo judėjimą, sumažinti jo motyvaciją ir norą pulti.

Tą puikiai supranta ir aukščiausioji krašto gynybos valdžia su Lietuvos kariuomene priešakyje, kurios užduotis saugoti valstybės suverenitetą, jos teritorijos ir oro erdvės neliečiamybę, prireikus, savarankiškai ir kartu su sąjungininkių karinėmis pajėgomis ginklu ginti Lietuvos valstybę bei kitas valstybes sąjungininkes.

N. B. Kokias rinkėjų problemas (iš)sprendėte vasarą? Ar Jums neatrodo, kad atėjo laikas įteisinti Seimo narių atostogas?

S. T. Niekada neabejojau, kad ir Seimo nariams turi būti numatytos oficialios atostogos. Deja, to nėra. Nesvarbu, kad kas antras vasarą sutiktas šiaulietis klausia: „Kaip atostogos, kur buvai išvykęs ilsėtis?“ Negi kiekvienam pasakosi, kad nebuvau tolimuose kraštuose pasišildyti, kad ir Lietuvoje šią vasarą buvo karšta. Be to, vykstant toliau reikia ir Seimo valdybos pritarimo. O juk ir tie beveik 500 pateiktų VII sesijoje rudenį svarstyti projektų neatsiranda savaime, juos reikia kurti, rengti, studijuoti dokumentus.

Kiek galėjome, padėjome ir šiauliečiams – rėmiau ir Seime plėtojau idėjas dėl geležinkelio vėžės finansavimo, bandėme pagelbėti gyventojams greičiau spręsti jų problemas dėl žolės nušienavimo, ieškojome patarimų mokesčių dėl elektros klausimais, nagrinėjome teisinius nuosavybės klausimus ir kt. Daug pasipiktinusių gyventojų dėl neva valstybės apgavystės – sukauptos pensijos neatgavimo, kai priimtas sprendimas kas mėnesį grąžinti po 20–50 eurų. O juk žmonės teisūs, jie pasijuto apgauti, neatgauna iš karto savo sukauptų lėšų. Štai kodėl rudenį vėl teiksime pataisą, kad būtų žmonėms grąžinama po 10 000 eurų. Žiūrėsime, ar bus išgirsti žmonės, ar nugalės vėl daugumos buldozeris.

N. B. Seime, viešuose komentaruose Jūs nuosekliai ir argumentuotai ginate valstybinę kalbą, Lietuvos regionus, tradicinę šeimą, tautiškumą, patriotiškumą. Problemų tiek daug, kad susidaro įspūdis, jog Lietuva pasiklydo. Jei taip, kur ir kodėl? Jūsų nuomone, kokios priežastys tai lemia (lėmė?).

S. T. O kas gins, jeigu ne mes? Juk gerai pasakei, kad „Lietuva pasiklydo“. Pasiklydo tarp savo prigimtinių vertybių, tarp to, kas siekiama liberalkonservatorių balsais įteisinti prisidengus žmogaus teisėmis, pamynus pagrindinį Valstybės dokumentą – Konstituciją, pamiršus, kad Lietuva – ne tik Vilnius (antiregioninė politika). Akivaizdu, kad dabartinė Vyriausybė, valdantieji, deda pastangas, atlieka realius veiksmus, kad sprendimų galios būtų perkeltos iš Lietuvos Respublikos Seimo į LR Vyriausybę, ministerijas. Ten lengviau tvarkytis. Štai kai LR Seime leidome vartoti asmenvardžiuose 3 svetimas raides q, w, x, atvėrėme Pandoros skrynią, ir jau be suderinimo su Seimu buvo leista bet kokias svetimas raides rašyti įmonių pavadinimuose – neva padės verslui.

Galvoju, ir nebijau to pasakyti, kad tai, kas dabar vyksta Seime, Vyriausybėje, yra palaipsnis nuoseklus Lietuvos varymas iš Lietuvos. Kalbu apie pastangas išvalstybinti lietuvių kalbą, kad ji nebūtų konstitucinė vertybė, kalbu apie pastangas ir norą naikinti kalbą prižiūrinčias institucijas, kalbu apie mūsų tapatybės, tradicijų stūmimą į kelkraščius. Ar gali būti kitaip, jei net Vilniaus knygų mugėje diskusijų vedėjo ŽMOGA buvo pasitelkta kaip kalbos kitimo pavyzdys. Jeigu yra PIRDYLA, VĖPLA, RAŠEIVA, kodėl negali būti ŽMOGA? Ironizuoju, bet širdį man, lituanistui, sopa. Ir čia nepagelbės džiaugsmelis, kad Eurovizijoje pasaulis išgirdo kelis elementus iš mums brangių sutartinių.

N. B. 2024 m. gegužę vyks Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimai. LVŽS patvirtino savo kandidatą – Seimo narį Aurelijų Verygą. Kokią naudą Lietuvos žmonėms ir valstybei duotų Aurelijaus Verygos tapimas Lietuvos Respublikos Prezidentu?

S. T. Kolega Aurelijus Veryga – imponuojanti asmenybė: intelektualas, mokslų daktaras, profesorius, buvęs Sveikatos apsaugos ministras nelengvais pandemijos metais. Tai žmogus, girdintis visus, yra korektiškas, nuosaikus, nesiblašantis, nekeičiantis savo nuomonės. Laiko patikrintas, patikimas politikas, kuriam rūpi visa Lietuva, o ne tik jos dalis. Tai ypač svarbu su(si)skaldytoje Valstybėje. LVŽS nutarė nesiblaškyti, niešioti kandidato iš šalies, nes turime karčių pavyzdžių iš praeitų rinkimų.

N. B. Esate aktyvus PLB ir LRS komisijos narys, kuriam rūpi išeivijos problemos. Kokias problemas, jų sprendimo būdus iškėlė Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) lyderių suvažiavimas, vykęs rugpjūčio pradžioje Palangoje, kuriame Jūs dalyvavote?

S. T. Tris dienas Palangoje posėdžiavę Pasaulio lietuvių bendruomenės lyderiai nubraižė gaires, kuriomis toliau žada sekti 65-erių metų jubiliejų šiemet mininti PLB. 55 lietuvių bendruomenės įvairiuose pasaulio kraštuose vienijančios organizacijos suvažiavime kalbėta apie tolesnę plėtrą, lietuviybės puoselėjimą gyvenant toli nuo Lietuvos. Aptarti ir nauji iššūkiai: diasporos indėlis stiprinant šalies saugumą ir parama Ukrainai, artėjantis referendumas dėl pilietybės išsaugojimo. Prisidėti sprendžiant šį diasporai aktualų klausimą pažadėjo ir suvažiavime dalyvavę Lietuvos merai.

Iš viso suvažiavime dalyvavo lietuviai iš 5 žemynų ir 30 pasaulio šalių. PLB pirmininkė Dalia Henke juokavo, kad Palangoje susirinko ir visa Lietuva, nes susitikti su pasaulio lietuviais atvyko 9 šalies savivaldybių vadovai ir kitų Lietuvos valdžios institucijų atstovai.

Pabrėžtina, kad jubiliejinis 60-mečio minėjimas prasidėjo iškilmingai Trakuose skulptūros „Pasaulio lietuvių angelas“ atidengimu Angelų kalvoje, kur dalyvavo kun. Antanas Saulaitis, o iškilmes lydėjo Oslo lietuvių folkloro ansamblio „Gabija“ dainos. Taip įprasminata padėka tautai

diasporoje ir čia, Lietuvoje, už mūsų susitelkimą, bendrą darbą ir diasporos nuopelnus Lietuvai praeityje.

N. B. Kokią žinią parvežėte iš Šveicarijos lietuvių bendruomenės, kur viešėjote rugpjūčio pabaigoje?

Rugpjūčio 25–28 d. aš ir kolega Seime L. Slušnys, kaip Seimo Tarpparlamentinių ryšių su Šveicarijos Konfederacija grupės nariai, dalyvavome Baltijos kelio minėjime Berne, susitikome su Šveicarijos Konfederacijos parlamento Parlamentinės „Pro Baltikum“ grupės pirmininku dr. Gerhard Pfister, apsilankėme Ukrainos Respublikos ambasadoje Šveicarijoje.

Šveicarijos parlamentaras G. Pfister pabrėžė padidėjusį susidomėjimą Baltijos šalimis, kurios turi daug patirties santykiuose su Rusija.

Vizito kulminacija – rugpjūčio 26 d. vykęs Baltijos kelio minėjimas Berne. Minėjimą rengė Lietuvos, Latvijos ir Estijos šalių diasporos organizacijos Šveicarijoje, renginius globojo 1948 m. veiklą pradėjęs Šveicarijos ir Baltijos komitetas. Renginio metu Latvijos ir Lietuvos ambasadoriai įteikė valstybių apdovanojimus buvusiam ilgamečiam komiteto vadovui A. Scherrer. Po bendro įspūdingo Baltijos šalių koncerto ir susikabinimo rankomis aplink Prancūzų bažnyčią, kurioje vyko minėjimas, Seimo delegacija įteikė padėkas aktyviausiems Šveicarijos lietuvių bendruomenės nariams: bendruomenės pirmininkei J. Caspersen, choro vadovei I. Tanno ir bendruomenės valdybos narei V. Kinčiūtei-Kern. Vizito metu jautėme ypatingą ambasadoriaus Šveicarijoje ir Čekijoje L. Talat-Kelpšos ir Šveicarijos lietuvių bendruomenės pirmininkės J. Caspersen globą.

N. B. Ko palinkėtumėte šiauliečiams, Lietuvos žmonėms ir Ukrainos gyventojams?

S. T. To, ko man ~~vakar~~ palinkėjo joniškietė Angelė Antanaitienė – susitelkimo ir telkimo, kantrybės ir išminties. Ruduo – derliaus ėmimo metas – tarsi sufleruoja, kad pasėtas grūdas duoda vaisių tik subrendęs rudenį, kad jį jau dera nuimti. Šiauliečiams, savo rinkėjams ir ištikimiesiems bendražygiams, bičiuliams, linkiu matyti Šiauliuose pozityvias permainas. Niekas negali paneigti, kad Šiauliai gražėja, tvarkosi, nuosekliai juda į priekį. Tai yra akivaizdu, ir tai kuriame visi kartu. Nerimo kelia tik Šiaulių valdžios požiūris į kultūros procesus. Turiu mintyje nemotyvuotą, nepagrįstą „užsidegimą“ kėsintis į „Laiptų galerijos“ statusą. Na o Ukrainos žmonėms linkiu optimizmo, neišblėstančio kovingumo, patriotiškumo. Linkiu išspręsti ir ten (kaip ir visur) esančias vidines problemas. To reikia tam, kad pasaulis nenustotų remti, tikėtų jos vadovais, šią drąsią valstybę remtų ne tik moraliai, bet ir naujausiais ginklais. Juk jei Ukraina nelaimės – bėda pasieks ir mūsų kraštą.

Dėkoju už pokalbį!

LIETUVOS AKTUALIJA. FINANSŲ MINISTERIJA: ŠIEMET NUMATOMAS ŠVELNUS EKONOMIKOS NUSILEIDIMAS, KITAMET GRĮŽTANT PRIE AUGIMO.

„Po ekonomikos sulėtėjimo šiemet, kitamet numatomas grįžimas į augimo teritoriją. Darbo rinka išlieka atspari – tęsiasi spartus atlyginimų augimas, kuris šiemet išliks dviženklis ir bus didesnis nei vidutinė metinė infliacija, o tai pozityviai veiks gyventojų perkamąją galią ir namų ūkių vartojimą. 2024 metais, projektuojama, kainų augimo tempas toliau lėtės ir grįš į tvaresnes ribas“, – sakė finansų ministrė Gintarė Skaistė.

Finansų ministerijos parengtame ekonominės raidos scenarijuje projektuojama, jog šiemet Lietuvos bendrasis vidaus produktas (BVP) susitrauks 0,4 proc., o sustiprėjus namų ūkių perkamajai galiai vidaus ir užsienio rinkose bei sustiprėjus užsienio paklausai kitais metais galima tikėtis ekonomikos atsigavimo. 2024 metais BVP galėtų augti 1,7 proc., o 2025–2026 metais paspartėti iki 2,9 proc. vidutiniškai per metus.

Nors lėtėjant ekonominiam aktyvumui įtampa darbo rinkoje šiek tiek atslūgo, šiais metais ženklus nedarbo padidėjimo nesitikima. Numatoma, kad užimtų gyventojų skaičiaus pokytis šiemet sudarys 0,0 proc., o nedarbo lygis sieks 6,9 proc. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais atsigauant ekonominiam aktyvumui, nedarbo lygis ims mažėti ir 2024 metais sudarys 6,6 proc., 2025 metais – 6,4 proc., o 2026 metais – 6,3 proc.

Scenarijuje projektuojama, jog šiemet darbo užmokesčio augimas sieks 12,1 proc. Ateinančiais metais tikėtinas kiek nuosaikesnis atlyginimų augimo tempas, kuris galėtų siekti 6,5 proc., o 2025–2026 metais galėtų augti po 5 proc. per metus.

2023 metais vidutinė metinė infliacija, numatoma, sudarys 9 proc., o prie palankesnės nei pernai kainų raidos prisidės ne tik žemesnės energijos kainos, bet ir pasaulinių tiekimo grandinių normalizavimasis bei monetarinės politikos griežtinimas. 2024 metais toliau mažėjant infliaciniam spaudimui vidutinė metinė infliacija, tikėtina, sumažės iki 2,9 proc., o nuo 2025 metų infliacijos tempas turėtų dar labiau priartėti prie Europos Centrinio Banko 2 proc. Numatoma, kad vėlesniais vidutinio laikotarpio metais infliacija sieks 2,3–2,4 proc.

Namų ūkių vartojimo išlaidos prekėms ir paslaugoms 2023 metais galėtų augti 0,3 proc. Vidutiniu laikotarpiu kainoms nebedarant tokio stipraus poveikio gyventojų perkamajai galiai, o pajamoms toliau augant, namų ūkių vartojimo išlaidos galėtų augti sparčiau, t.y. 2024–2026 metais vidutiniškai po 3,3 proc. per metus.

Šiemet investicijos Lietuvoje pirmąjį metų pusmetį augo 10,4 proc. ir buvo svarbus ūkio raidos veiksnys. Reikšmingai prie bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo (BPKF) pokyčio prisidėjo 13,9 proc. augusios investicijos į kitus pastatus ir statinius (4,4 p. p.), kurių raidai poveikį daro ir Europos Sąjungos fondų lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimas. Numatoma, kad per visus 2023 m. išlaidos BPKF galėtų būti 7,5 proc. didesnės, palyginti su 2022 metais. Ateinančiais metais investicinį procesą šalyje, tikėtina, lėtins griežtėjančios monetarinės politikos įtaka – numatomas 3,5 proc. išlaidų BPKF augimas. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais, sėkmingai prisitaikius prie pasikeitusių finansavimo sąlygų, esant stabilesnei išorės aplinkai bei dėl pastaruoju metu sustiprėjusio poreikio didinti veiklos efektyvumą išlaidos BPKF formavimui galėtų augti po 5,4 proc. kiekvienais metais.

Scenarijuje numatoma, jog dėl monetarinės politikos pokyčių ir karo Ukrainoje sukeltų pasekmių globali paklausa eksportui iš Lietuvos šiemet bus prislopinta, o galimybės didinti eksporto apimtis priklausys nuo eksportuojančių įmonių lankstumo ir galimybių investuoti į technologinę pažangą ir produktyvumą didinančias priemones. Projektuojama, kad 2023 metais Lietuvos prekių ir paslaugų eksporto (palyginamosiomis kainomis) metinis pokytis sudarys - 4,5 proc. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais, atsigavus užsienio paklausai, tikėtinas vidutiniškai 4,5 proc. eksporto augimas per metus.

Ekonominės raidos scenarijus sudarytas vis dar išskirtinai didelio išorės aplinkos nestabilumo ir ekonominio neapibrėžtumo sąlygomis, tebevykstant globaliam monetarinės politikos griežtinimui ir nepasibaigus aktyviems kariniams veiksams Ukrainoje.

Karo Ukrainoje eskalacija ir tiekimo grandinių trikdžiai, pernelyg stiprus monetarinės politikos sugriežtinimas, spartesnis energijos ir kitų žaliavų, maisto kainų augimas, mažiau palanki euro zonos ir globalios ekonomikos raida, svyravimai pasaulio finansų rinkose, visuomenės senėjimas ir darbuotojų trūkumas, nauji COVID-19 viruso protrūkiai – neigiamos rizikos veiksniai, dėl kurių šiame scenarijuje numatytų pagrindinių rodiklių įverčiai gali keistis.

Taip pat egzistuoja ir teigiamos rizikos – tai stipresnė vidaus ir užsienio paklausa, ekonominį augimą skatinanti fiskalinė politika, efektyvus „Naujos kartos Lietuva“ plano ir kitų ES lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimas, geresnės demografinės tendencijos ir kvalifikuotų darbuotojų imigracija, spartesnis perėjimas prie žaliosios energetikos.

Visą ekonominės raidos scenarijų 2023–2026 metams rasite čia: <https://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonomines-raidos-scenarijus>.

Prezentaciją

rasite

čia:

https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Ekonomine%20raid%C4%97s%20scenarijus_2023_rugs%C4%97jis.pdf.

Papildoma informacija:

Ekonominės raidos scenarijus parengtas įvertinus faktinę Lietuvos ekonomikos raidą per pirmąjį 2023 m. pusmetį, atsižvelgus po Finansų ministerijos 2023 m. birželį paskelbto scenarijaus įvykčius monetarinės politikos ir išorės aplinkos pokyčius. Scenarijaus prielaidos dėl išorės aplinkos atitinka Europos Komisijos šių metų gegužę paskelbtą ekonominę prognozę. Prielaidos dėl naftos ir gamtinių dujų kainų atitinka 2023 m. rugpjūčio 21 d. viešai paskelbtas ateities sandorių kainas.“

Pagrindiniai rodikliai					
RODIKLIO PAVADINIMAS	2022	2023P	2024P	2025P	2026P
BVP (to meto kainomis), mln. Eur	66 791	72 542 ↑	75 945 ↓	80 011 ↓	84 224 ↓
BVP (palyginamosiomis kainomis) pokytis, proc.	1,9	-0,4 (-1,0) ↑	1,7 (2,5) ↓	2,9 (3,0) ↓	2,9 (3,0) ↓
Suderintas vartotojų kainų indeksas (vidutinis metinis)	18,9	9,0 (8,9) ↑	2,9 (2,6) ↑	2,4 (2,3) ↑	2,3 (2,3)
Investicijų (palyginamosiomis kainomis) pokytis, proc.	2,6	7,5 (6,3) ↑	3,5 (4,5) ↓	5,4 (5,4)	5,4 (5,4)
Eksporto (palyginamosiomis kainomis) pokytis, proc.	11,9	-4,5 (-0,7) ↓	4,5 (4,5)	4,5 (4,9) ↓	4,5 (4,9) ↓
Importo (palyginamosiomis kainomis) pokytis, proc.	12,3	-6,6 (-2,0) ↓	6,0 (5,1) ↑	5,1 (5,2) ↓	5,1 (5,2) ↓
Nedarbo lygis (pagal gyventojų užimtumo tyrimo apibrėžtį), proc.	5,9	6,9 (7,3) ↓	6,6 (6,9) ↓	6,4 (6,5) ↓	6,3 (6,3)
Užimtųjų skaičiaus pokytis, proc.	3,8	0,0 (-0,8) ↑	0,3 (0,1) ↑	-0,1 (0,1) ↓	-0,2 (-0,2)
Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokytis, proc.	13,3	12,1 (10,4) ↑	6,5 (6,3) ↑	5,0 (5,0)	5,0 (5,0)
Darbo užmokesčio fondo pokytis, proc.	16,1	12,8 (10,2) ↑	6,8 (6,4) ↑	4,9 (5,1) ↓	4,7 (4,7)

Skliaustuose pateiktos Finansų ministerijos 2023 m. birželio mėn. ERS projekcijos
Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra, Lietuvos bankas, Finansų ministerija

Šaltinis: „Finansų ministerija: Šiomet numatomas švelnus ekonomikos nusileidimas, kitamet grįžtant prie augimo“: <https://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/finansu-ministerija-siomet-numatomas-svelnus-ekonomikos-nusileidimas-kitamet-griztant-prie-augimo>.

DARBAS TAUTOS ATSTOVYBĖJE

Ar šito adreso, Gedimino prospektas 42, suteikimas Lietuvos muzikos ir teatro akademijos buveinei garantuoja, kad tikrai į šitą pastatą nesikėsina verslininkai, statybininkai, į šį pastatą, kuris yra miesto širdyje? Ar tai suteikia daugiau saugiklių, kad šis pastatas išliks Muzikos akademijos?

Lietuvos valstybė turi pagrindo abejoti asmenimis, kurie slapta bendradarbiavo su buvusios SSRS specialiosiomis tarnybomis ir kurie iki šiol neįrodė lojalumo Lietuvos Respublikai, jos konstitucinei santvarkai, konstitucinėms vertybėms.

Na, asmens teisinis įsipareigojimas konkrečiai valstybei, jos teisiniams pagrindams, piliečiams yra verbaliai išreiškiamas teisinės procedūros metu, o priesaika – vienas iš pagrindinių piliečių žodinių pasižadėjimų, rodančių prisiekusio asmens santykį su savo valstybe.

Dabar yra tokia demokratija – kada norime, tada keliame, nors ir per savo gimimo dieną ir panašiai. Ar nebus atvirkštinio efekto, kai čia dabar jau įstatyme įrašysime, kada istorinę vėliavą mes turime kelti? Ir dabar ją galime kelti bet kada. Tokie pamąstymai, kad būtų diskutuojama.

RINKĖJAI

Projektas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 8 IR 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2023 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 8 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 8 straipsnio 4 dalį ir ją išdėstyti taip:

„4. Nustatomas toks išrinkto savivaldybės tarybos nario priesaikos tekstas:

„Aš, (*vardas, pavardė*), prisiekiu gerbti ir vykdyti Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus, sąžiningai ir garbingai atlikti savo pareigas ir susilaikyti nuo veiksmų, pažeidžiančių savivaldybės gyventojų teises ir viešuosius interesus. Tepadeda man Dievas!“.

2 straipsnis. 26 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 26 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Nustatomas toks išrinkto mero priesaikos tekstas:

„Aš, (*vardas, pavardė*), prisiekiu gerbti ir vykdyti Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus, sąžiningai ir garbingai atlikti savo pareigas ir susilaikyti nuo veiksmų, pažeidžiančių savivaldybės gyventojų teises ir viešuosius interesus. Tepadeda man Dievas!“.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teikia
Seimo narys

Stasys Tumėnas

EUROPOS SĄJUNGOS AKTUALIJA. EK PASKELBĖ GAIRES, KAD PADĖTŲ EUROPOS VEIKLOS VYKDYTOJAMS ĮVERTINTI SANKCIJŲ APĖJIMO RIZIKĄ

2023 m. rugsėjo 8 d.

„Vakar Europos Komisija paskelbė Europos veiklos vykdytojams skirtas gaires (https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-09/230905-guidance-eu-operators-russia-sanctions-circumvention_en.pdf), kad padėtų jiems nustatyti, įvertinti ir suprasti galimą sankcijų apėjimo riziką ir kaip sankcijų išvengti. Šios gairės – tai bendra apžvalga, ką ES veiklos vykdytojai turi daryti vykdydami jiems pagal ES teisę tenkančią išsamaus patikrinimo pareigą.

Pagal ES teisę ES veiklos vykdytojai, prekiaudami su trečiosiomis šalimis, privalo atlikti išsamų patikrinimą, kad įsitikintų, jog jų verslo partneriai neapeidinėja ES sankcijų. Naujosios gairės – tai praktinis vadovas, kuriame išdėstyta, kokius veiksmus paeiliui turi atlikti strateginį rizikos vertinimą vykdančios ES veiklos vykdytojai. Tai turėtų kiek įmanoma labiau sumažinti tikimybę jiems susidurti su sankcijų apėjimo schemomis. Be to, Europos veiklos vykdytojams, kuriems kyla didžiausia šio pobūdžio rizika, nustatomos gairės dėl sustiprinto išsamaus patikrinimo įgyvendinimo, be kita ko, pateikiant geriausios praktikos pavyzdžius, susijusius su verslo partnerių, sandorių ir prekių vertinimu.

Gairėse taip pat pateikiamas pavojaus ženklų dėl sankcijų apėjimo sąrašas. Pavojaus ženklai yra susiję su verslo partneriais bei klientais ir yra rodikliai, skirti įspėti ES veiklos vykdytojus apie galimą riziką, jei būtų užmegzti verslo santykiai su nauju prekybos partneriu.

Reaguodama į Rusijos karą prieš Ukrainą ir Baltarusijos bendrininkavimą jame, Europos Sąjunga nustatė beprecedentes ribojamąsias priemones. Susidūrusi su šių sankcijų mastu, Rusija taiko vis sudėtingesnes schemas ir metodus, kad apeitų šias priemones. Naudodamasi tokiais sudėtingais metodais Rusija bando įsigyti prekių savo kariniam pramoniniam kompleksui, kuris turi desperatiškai tęsti agresijos karą prieš Ukrainos žmones.

Už finansines paslaugas, finansinį stabilumą ir kapitalo rinkų sąjungą atsakinga Europos Komisijos narė **Mairead McGuinness** sakė: „*ES parama Ukrainai yra tvirta. ES sankcijos daro realų poveikį Rusijos galimybėms kariauti, todėl Rusija desperatiškai ieško būdų, kaip jas apeiti. Priemonės, kurių Rusija imasi, kad apeitų mūsų apribojimus, tampa vis sudėtingesnės ir neaiškesnės. Šios praktinės gairės padės ES eksportuotojams pastebėti pavojaus ženklus ir sumažinti sankcijų apėjimo riziką.*“

Gairės pateikiamos internete: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/sanctions-restrictive-measures/overview-sanctions-and-related-resources_en#guidance-and-advisories.

Pranešimas spaudai anglų kalba skelbiamas čia:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_23_4378.

Šaltinis: „EK paskelbė gaires, kad padėtų Europos veiklos vykdytojams įvertinti sankcijų apėjimo riziką“, prieiga internetu: https://lithuania.representation.ec.europa.eu/news/ek-paskelbe-gaires-kad-padetu-europos-veiklos-vykdytojams-ivertinti-sankciju-apejimo-rizika-2023-09-08_lt.

(NE)ŽINOMA ŠIAULIŲ ISTORIJA (11). SAJŪDŽIO PRADŽIA

Pirmasis Sajūdžio mitingas Šiauliuose Saulės laikrodžio aikštėje. Kalba Sajūdžio iniciatyvinės grupės narys R. Ozolas. 1988 m. liepos 22 d. Nuotr. Šiaulių „Aušros“ muziejaus.

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis – tai Lietuvos politinis-visuomeninis judėjimas, savo veiklą pradėjęs 1988 m. birželio 3 d. Sąjūdis – esminis reiškinys šalies Atgimimo istorijoje bei kelyje į Nepriklausomybę. Šiomet nuo Sąjūdžio įkūrimo sukanka 35 metai. Jo pirminis tikslas buvo pagal Maskvos nustatytas taisykles pertvarkyti sovietinės Lietuvos politinį, ekonominį, kultūrinį gyvenimą, padėti Lietuvai įgyti kuo daugiau savarankiškumo.

Dar XX a. devintojo dešimtmečio pradžioje Sovietų Sąjungoje paastrėjo socialinė, ekonominė ir politinė krizės. Buvo aišku, kad imperijai būtini kardinalūs pasikeitimai. SSKP generaliniam sekretoriui Michailui Gorbačioviui 1985 m. buvo patikėta įgyvendinti politinės sistemos reformą Sovietų Sąjungoje. Savo ruožtu jis paskelbė pertvarkos („perestroikos“) politikos pradžią. Šalis neišvengiamai turėjo judėti demokratijos link. Pagrindiniai postulatai, kuriais rėmėsi M. Gorbačiovas, įgyvendindamas pertvarkos politiką, buvo viešumas, nevaržoma kritika ir žodžio laisvė. Galų gale šis procesas įgavo tokį pagreitį, kurio senoji SSKP nomenklatūra nesugebėjo sukontroliuoti.

Sąjūdis nebuvo vien didžiųjų Lietuvos miestų reiškinys, jis apėmė ir didžiąją dalį šalies regionų. Aišku, rajonuose Atgimimo procesai vyko labai skirtingai bei gerokai lėčiau, kadangi žmonės buvo pripratę prie sovietinės tvarkos ir kritiškai žiūrėjo į bet kokias naujoves. Vietinio lygmens Sąjūdžio struktūros kūrimasis buvo ilgas ir nelengvas procesas. Jis vyko keliais etapais: pradedant 1988 m. birželio 3 d. iniciatyvinės grupės sukūrimu sostinėje, vėliau didžiuosiuose miestuose, o galų gale ir šalies regionuose. Visoje Lietuvoje pradėjo veikti LPS padaliniai.

Šalies regionuose politinis gyvenimas ėmė po truputį keistis. Žmonėms atsirado galimybė aiškiai ir viešai dėstyti savo mintis, kritikuoti valdžią, teikti savo pasiūlymus. Atsirado demokratiniai rinkimai, kuriuose galėjo dalyvauti ne tik viena partija, šalis ėjo demokratijos link. Ne išimtis buvo ir Šiaurės Lietuva. Sąjūdžio grupių kūrimuisi didelį impulsą padarė 1988 m. liepos 22 d. mitingas Saulės laikrodžio aikštėje Šiauliuose. Po kelių dienų (liepos 26 d.) susibūrė ir Šiaulių miesto Sąjūdžio iniciatyvinė grupė. Neilgai

trukus LPS skyriai susikūrė Kelmėje (rugpjūčio 25 d.), Radviliškyje (rugpjūčio 30 d.), Naujojoje Akmenėje (rugsėjo 9 d.), Pakruojyje (rugsėjo 13 d.), Joniškyje (rugsėjo 17 d.), Šiaulių rajone (spalio 3 d.).

Pirmasis Sąjūdžio mitingas Pakruojyje. 1988 m. rugsėjo 13 d. Nuotr. autorius nežinomas.

Vienu svarbiausių Sąjūdžio uždavinių tapo Atgimimo idėjų sklaida. Todėl jau 1988 m. birželio 13 d. Vilniuje pradėtas leisti Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio informacinis leidinys „Sąjūdžio žinios“. Pirmuoju redaktoriumi tapo filosofas Arvydas Juozaitis. Leidinys buvo vienintelis informacijos apie LPS veiklą šaltinis, nes oficiali to meto spauda („Tiesa“, „Komjaunimo tiesa“) vengė rašyti apie Sąjūdžio veiklą. Iš pradžių „Sąjūdžio žinios“ buvo biuletenio formato, leidžiamas bei platinamas nelegaliai, kartais – perrašant ranka. Vėliau leidinys ėjo įprasto laikraščio formatą. Kitas svarbus Sąjūdžio periodinis leidinys buvo „Atgimimas“. Šis politinis savaitraštis laikomas pirmuoju demokratinės Lietuvos periodiniu laikraščiu Vilniuje, pradėtas leisti nuo 1988 m. rugsėjo 16 d. Jo redakcinę kolegiją sudarė LPS iniciatyvinės grupės nariai A. Buračas, V. Čepaitis, B. Genzelis, V. Landsbergis, R. Ozolas, J. Marcinkevičius, Z. Vaišvila.

Rajonuose skleisti Sąjūdžio naujienas stengtasi bendradarbiaujant su oficialiais valdžios remiamais laikraščiais (pvz., Pakruojyje – „Auksinė varpa“). Vis dėlto bendradarbiavimo sėkmė priklausė nuo žiniasklaidos priemonių vadovų pozicijos. Mat 1989 m. Sąjūdžiui kiek aktyviau pradėjus kritikuoti LKP ir

SSKP veiklą, valdžios kontroliuojami laikraščiai vis dažniau atsisakydavo spausdinti rajono iniciatyvinės grupės parengtus straipsnius.

Pirmasis Šiaulių m. Sąjūdžio laikraštis „Krivulė“ (Pedagoginio instituto 225 auditorija). Nuotr. Romualdo Struogos.

Siekiant skleisti Sąjūdžio naujienas, atsirado poreikis kurti vietinius laikraščius. Šiauliuose tokiu tapo Lietuvos Persitvarkymo sąjūdžio Šiaulių tarybos leidinys „Krivulė“ (redaktorius V. Mikalauskas, pavaduotojas S. Tumėnas). Leidinio tiražas 7 000 – 8 000 egz. Pakruojyje pradėtas leisti Sąjūdžiui skirtas laikraštis „Langas“ (redaktore tapo aktyvi sąjūdininkė, mokytoja S. Lovčikaitė, redakcinę kolegiją sudarė

E. Juozapavičius ir K. Mazgelis). Jo tiražas buvo apie 1000 egz. Šiuose leidiniuose būta straipsnių, susijusių ne vien su politiniais–agitaciniais aspektais, tačiau ir dažnai keliamos kultūrinės, socialinės, ekologinės problemos. Vietiniai Sąjūdžio laikraščiai svariai prisidėjo prie Nepriklausomybės idėjos sklaidos. Jie gerai vykdė švietėjišką misiją ir buvo ta atsvara, kuria orientavo visuomenę eiti kartu Nepriklausomybės link.

Tautinės vėliavos nešimas iš Sąjūdžio būstinės į bažnyčią. Nuotr. Romualdo Struogos.

Šaltiniai ir literatūra

Bartkevičius Kęstutis, et al. *Sąjūdžio ištakų beiėškant*, Vilnius: Baltos lankos, 2011.
Čepaitis Virgilijus, *Su Sąjūdžiu už Lietuvą. Nuo 1988 06 03 iki 1990 03 11*, Vilnius: Tvermė, 2006.
Rupšytė, Angonita, „Sąjūdžio organizacinė struktūra“, in: *Kelias į Nepriklausomybę: Lietuvos Sąjūdis 1988–1991 m.*, Kaunas: Šviesa, 2010.
Sąjūdis Lietuvos periferijoje 1988-1993 m., Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2009.

Parengė istorijos ir politikos magistras, Seimo nario padėjėjas Tautvydas ELIJOŠIUS

ŽINIASKLAIDA

<https://www.skrastas.lt/atolankos/pasaulis-ne-tik-juoda-ir-balta>.

<https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2003849/stasys-tumenas-ar-padauges-mecenatu-lietuvoje>.

<https://www.delfi.lt/news/ringas/politics/stasys-tumenas-apie-perteklinius-priesaikos-zodzius.d?id=94162709>.

<https://etaplus.lt/naujiena/stasys-tumenas-linki-prasmingu-zingsniu-pazinimo-kelioneje>.

<https://www.lrytas.lt/lietuvosdiena/aktualijos/2023/09/08/news/siuloma-paviesinti-ir-valstybes-tarnyboje-dirbancius-buvusius-kgb-bendradarbius-28314483>.

<https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/po-savivaldos-rinkimu-kiles-skandalas-paskatino-keisti-istatyma.d?id=94436473>.

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/nuomones/stasys-tumenas-kai-pasiklystame-tarp-politikos-ir-gramatikos-arba-nora-mesk-per-tvora-18-2055818>.

<https://www.lrt.lt/naujienos/pozicija/679/2022645/stasys-tumenas-dar-viena-akcija-sikart-teismu-antiregionalizacija>.

<https://www.lrt.lt/naujienos/kultura/12/1970395/knygos-apie-prancisku-mykola-jura-autorius-jis-vadintas-zvimbiancia-bitele-buvo-savotiskas-gidas-ir-adamkui>.

https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35403&p_k=1&p_t=285904.

KOMUNIKACIJA

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

Lietuvos Respublikos Seimas

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

III rūmai 301 kabinetas

Tel. (8 5) 239 6615

El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Padėjėja Vilniuje

Monika Šiaudinytė: tel. (8 5) 239 6615, el. p. monika.siaudinyte@lrs.lt;

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas). Siekiant užtikrinti priėmimo tvarką ir efektyvumą, prašytume registruotis ir problemą išsakyti telefonu / el. paštu.

Padėjėjai Šiauliuose:

Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;

Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

<https://www.youtube.com/channel/UCwN1Y0KTvhz-5Mtkx98wWlw>

Microsoft Teams platforma:

Seimo nario Stasio Tumėno biuras Šiauliuose

Mobilioji naujienlaiškio-ataskaitos versija: <https://bit.ly/33MrOzD>

Naujienlaiškyje-ataskaitoje panaudotos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos, Stasio Tumėno, Nerijaus Brazausko, Šiaulių „Aušros“ muziejaus, Romualdo Struogos, nežinomo autoriaus nuotraukos.

Naujienlaiškį-ataskaitą parengė Seimo nario Stasio Tumėno komanda.

Atsakingasis redaktorius – Nerijus Brazauskas.

Paremkite Ukrainą kovoje už mūsų Laisvę